

Ruth Elias

I filmen får vi möta Ruth Elias - ett vittne till de fruktansvärda brott som skedde under nazitiden. Vi får höra en berättelse som gör ont, men som vi alltid måste minnas.

Ruth bodde före andra världskrigets utbrott i staden Moravska Ostrava i Tjeckoslovakien. Hon berättar att hon levde ett bra liv där tillsammans med många andra judar. I hemmet pratade de tjeckiska, hon gick i en judisk grundskola och hennes pappa ägde en korvfabrik.

Allting kom att förändras under året 1939. I mars, när tyskarna intog Tjeckoslovakien, blev pappan av med sin fabrik och familjen tvingades flytta till en mindre lägenhet. Senare, i september, tog de alla judiska män från området och deporterade dem till Nisko i södra Polen. Ruths pappa ville inte lämna familjen och köpte falska leg för att kunna fly, vilket de också lyckades med. De jobbade sedan som jordbrukare i flera år tills de blev avslöjade och deporterade till Theresienstadt 4 april 1942.

Där separerades män och kvinnor och de fick bo i kaserner som tidigare tillhört militären. Ruth träffade sin pojkvän där och kunde på så sätt känna lite glädje till skillnad mot de flesta andra, trots att hungern började ge sig till känna. Hon fick sova på madrass på golvet i ett rum tillsammans med 30 andra kvinnor.

Efter 7 dagar i Theresienstadt fick Ruth och de andra kvinnorna i hennes familj en kallelse till en transport. Eftersom Ruth hade blivit sjuk fick hon inte åka och därmed inte heller hennes övriga familj som skulle ta hand om henne eftersom hon var under 21 år. För att se till så de ändå kunde få åka gifte hon sig med sin pojkvän. Pappan grät när hon berättade det för honom genom stängslet. Det var sista gången hon såg honom i livet. När hon sedan tog farväl av resten av familjen förstod hon inte vilket sorts farväl det handlade om eftersom hon aldrig kom att träffa sin familj igen.

Ruth började efter ett tag jobba som sjuksköterska och jobbade på avdelningen för gamla kvinnor. Varje natt dog 2-3 stycken på golvet ropandes efter sina döttrar och barnbarn. Hon tvingades även bära iväg liken och samla ihop deras tillhörigheter. Till slut försvann livsgnistan och hon beslutade sig för att bli kock istället. Tack vare att hon kunde spela dragspel och sjunga fick hon också möjlighet att jobba i köket. I filmen spelar hon upp en av sångerna som de ofta sjöng i Theresienstadt. Texten handlar om tron på framtiden, om hoppet.

I en rörande sekvens ur filmen berättar Ruth om sin pappa. En dag fick hon ett kort av en tjeckisk polis, som tog en stor risk genom att räcka över kortet till henne. Det var ett kort från pappan som skrev att de hade kommit till Polen och att de separerat kvinnor från män. Mamman hade vägrat och blev skjuten. Om han inte hittar Edith, dottern, skulle han ta självmord.

Under en period fick Ruth möjlighet att bo tillsammans med sin pojkvän eftersom han jobbade som gettovakt. Hon blev gravid och gick till läkaren för att göra abort, men det hade just blivit förbjudet av tyskarna. Något senare blev det bestämt att de skulle bli transporterade österut. De föstes in i boskapsvagnar med endast en hink som toalett under den långa resan. När de kom fram blev de placerade i baracker och nummerade. Dagen efter blev de infösta i ett stort badrum där det var duschar i taket och de tvingades att ta av sig alla sina kläder. Men istället för gas kom det faktiskt vatten den gången.

Speltid: 89 min

Från: 14 år

Ämne: Historia, psykologi

Produktionsland:

Frankrike, 2017

Svensk version:

© Filmo, 2018

Ansvarig utgivare:

Sandra Ortíz del Gaiso

Filmnr: EDU0046

**För ytterligare
källinformation:**

Kontakta Filmo

08-445 25 50

FILMO

En del av Swedish Film AB

Box 6014 • 171 06 Solna • SWEDEN • Tel: 08-445 25 59 • Fax: 08-445 25 60
info@filmo.se • www.filmo.se

De hade kommit till ett familjeläger med andra från There-sienstadt där de fick väldigt lite mat att äta och utförde meningslösa arbeten hela dagarna. Till lägret kom män med randiga uniformer. De berättade om krematorierna och koncentrationslägren men de kunde inte tro på det, trots att de bara bodde 400 meter från krematorium 3.

7 mars 1944 fördes alla från septembertransporten bort från lägret och de låste sedan barackerna och lät inte någon gå ut. Ruth och de andra hörde sångerna från andra sidan. De hörde Hatikvah och förstod vad som väntade och började då förstå att det fanns krematorier. Ruth bodde i barack 6 där även de som var med i orkestern bodde. Fulla SS-män kom ofta in i baracken, väckte orkestern och tvingade flickor att ligga med dem.

En dag skulle ett urval ske då de skulle plocka ut unga friska, starka ur lägret. Ruth kunde inte gå till urvalet på grund av graviditeten, men lyckades få sitt namn uppskrivet. Hon lämnade lägret och skickades till ett kvinnoläger i Auschwitz för att sedan transporteras till Tyskland. Framför Mengele och några andra SS-män fick de klä av sig. Han visade sedan med handen vilka som skulle resa och vilka som inte fick. Det handlade om liv eller död. Ruth lyckades dölja sin graviditet och valdes ut till att leva vidare.

I Hamburg, där de jobbade med att rensa upp ett bombat raffinaderi, blev Ruth utpekad som gravid av en vän. Hon

leddes iväg till stationen men lyckades bland annat genom lögnen om en gravid syster med värkar få åka tillbaka till kvinnolägret. Det blev en sensation att någon hade kommit tillbaka efter att ha blivit borttransporterad. Ryktet spreds även till Mengele som besökte henne och han blev rasande när han fick reda på att hon varit gravid och att han missat det vid urvalet. Ruth fick föda sitt barn och Mengele kom varje dag på besök. Hon beskriver honom som charmerande, attraktiv, väluppfostrad och självsäker.

Ruth födde en vacker flicka, men när Mengele kom in sa han åt personalen att de skulle sätta bandage över hennes bröst så hon inte kunde amma. Han ville utföra ett experiment och se hur länge ett barn kunde överleva utan mat. Med hjälp av en polsk läkare fick hon möjligheten att döda sitt barn med en morfinspruta när det var tydligt att det inte skulle överleva och därmed överleva själv.

Efter kriget visar det sig att ingen i släkten har överlevt. Ruth blev deprimerad och inlagd på mentalsjukhus under en period. 1949 kom Ruth till Israel, där hon kom att bo resten av livet. Det var där hon kände sig trygg och stolt och där hon kunde bo med sitt folk. Det blev hennes fosterland. Läkaren som räddade henne har hon fått kontakt med och hon blev som en mamma för henne. I slutet av filmen riktar hon kritik mot andra länder som inte gav dem en hjälpande hand och hindrade att så många dog.

Nyckelord

Förintelsen, koncentrationsläger, krematorier, gaskammare, Mengele, kvinnoläger, Israel

Frågor till filmen

1. Var bodde Ruth innan kriget bröt ut?
2. Varför blev hennes pappa av med sin korvfabrik?
3. Hur lyckades familjen hålla samman när de började deportera judar till Nisko?
4. Hur kom det sig att de blev avslöjade och deporterade till Theresienstadt?
5. Hur levde Ruth i Theresienstadt?
6. Vart blev hon transporterad efter det?
7. Vem var Mengele? Vilken uppgift hade han?
8. Vad bestämde han angående Ruths barn? Hur slutade det?
9. Hur gick det för Ruths familj och släkt?
10. Hur upplevde Ruth det att komma till Israel?

Diskussionsfrågor

1. Förintelsen är ett mörkt kapitel i mänsklighetens historia. Hur kan man göra för att något liknande aldrig händer igen?
2. Varför tror ni att så många människor blev anhängare till Hitler och utförde arbetsuppgifter, som exempelvis att vara lägervakter, trots att de såg hur illa andra blev behandlade? Varför sa inte fler människor ifrån och vägrade göra dessa saker?
3. Tycker ni att sjuksköterskan som gav Ruth morfinsprutan handlade rätt? Gjorde Ruth rätt som sedan utförde handlingen?
4. Varför tror ni att Ruth blev angiven av en av sina vänner som berättade att hon var gravid?
5. Ruth berättar i filmen vid flera tillfällen om att de sjöng och spelade musik tillsammans. De sjöng bland annat sånger som handlade om att det kommer bättre tider. Hur kan musik och sång bidra till en bättre tillvaro? Vad betyder musik för er?
6. Varför är det viktigt att läsa om förintelsen i skolan och få ta del av vittnesskildringar som denna?
7. Finns det nazister i Sverige idag? I så fall, varför tror ni att det uppstår sådana rörelser?

Förslag till arbete med filmen

1. Låt eleverna anteckna svar på frågorna under tiden som ni tittar på filmen. Låt dem berätta för varandra vad de skrivit ned.
2. Dela in klassen i grupper som samtalar kring diskussionsfrågorna. Låt dem redovisa sina tankar för hela klassen efter en stund.

Fördjupning

För ett längre arbete med anknytning till andra världskriget, mellankrigstiden, nazismen och förintelsen finns ett bra material på Forum för levande historia. Se länk nedan. För ytterligare arbete i samarbete med svenska/engelska vill vi rekommendera följande filmer och skönlitterära eller biografiska böcker:

Skönlitteratur/biografi:

- Anne Franks dagbok (även som film)
- John Boyne - Pojken i randig pyjamas (även som film)
- Hedi Fried - Skärvor av ett liv
- Jessica Bab Bonde, Peter Bergtin - Vi kommer snart hem igen
- Georg Klein - Jag återvänder aldrig

Filmer:

- Die Welle (The wave)
- Schindlers list
- Förfalskarna
- Pianisten
- Livet är underbart

Internetkällor

Andra världskriget
so-rummet.se

Förintelsen
levandehistoria.se

Förintelsen
so-rummet.se

UR Skola - Barnen som överlevde Förintelsen
urskola.se

EXPO - Den rasideologiska miljön idag
expo.se

Filmen *Förintelsen - Ruth Elias berättelse* passar bra för undervisning i ämnena historia i grundskolan och gymnasiet. Nedan förslag på syfte och centralt innehåll från Lgr11 och kursmål från Gy11, [se *www.skolverket.se*](http://www.skolverket.se).

Centralt innehåll årskurs 7-9, historia, Lgr11

Imperialism och världskrig, cirka 1800–1950

- Nationalism och olika former av demokrati och diktatur i Europa och i andra delar av världen
- De båda världskrigen, deras orsaker och följder. Förtryck, folkfördrivningar och folkmord. Förintelsen och Gulag och
- Historiska berättelser från skilda delar av världen med skildringar av människors upplevelser av förtryck, till exempel i form av kolonialism, rasism eller totalitär diktatur och motstånd mot detta

Centralt innehåll för gymnasiet, historia 1b, Gy11

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välbefinnande, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, men också kolonialism, diktaturer, folkmord, konflikter och ökat resursutnyttjande. Långsiktiga historiska perspektiv på förändrade maktförhållanden och olika historiska förklaringar till dem.
- Olika historiska frågeställningar och förklaringar kring långsiktiga historiska förändringsprocesser som speglar både kontinuitet och förändring, till exempel befolkningsutveckling, statsbildning, jordbrukets utveckling och olika syn på människors värde, på makt och på könsroller.